

Попова Людмила Олександрівна,

кандидат педагогічних наук, доцент, старший науковий співробітник
відділу навчання української мови та літератури Інституту педагогіки
Національної академії педагогічних наук України, м. Київ.
pl09122003@gmail.com

«ПЕРЕВЕРНУТИЙ КЛАС» – МОДЕЛЬ ЧИ МЕТОД ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В ЛЦЕІ?

Проблема організації змішаного навчання останнім часом стає предметом багатьох наукових досліджень, а розкриття окремих аспектів реалізації його в практиці вчителя-словесника на освітніх сайтах і в блогах – прикладом застосування нових технологій, моделей, форм і методів в освітньому процесі.

Аналізуваня праць учених (Андрейко Л., Васильєва Д., Даниско О., Кузьменко О., Телев'як І., Цісарук В., Цісарук І. та ін.) і вивчення матеріалів освітніх ресурсів з означеної проблеми дало змогу виокремити такі переваги змішаного навчання: індивідуалізація процесу засвоєння учнями знань; можливість побудови власної освітньої траєкторії завдяки доступу до навчальних матеріалів у режимі 24/7; активізація командної роботи; організація самоконтролю й самокорекції освітніх досягнень з боку учнів; формування навичок самоосвіти тощо.

Отже, застосування змішаного навчання, зокрема під час навчання української мови, дає змогу учням індивідуально здобувати знання, а вміння й навички набувати під час групової або парної роботи. Виокремлюють кілька моделей змішаного навчання: ротаційну, гнучку, самостійного змішування і поглиблену віртуальну. У межах ротаційної виділяють такі підвиди: ротація за станціями, ротація за лабораторіями, перевернутий клас та індивідуальна ротація. Розглянемо докладніше «перевернутий клас», який учені й учителі-предметники у своїх публікаціях називають технологією, моделлю, принципом або методом навчання, а також спробуємо визначити, до якої лінгводидактичної категорії його доцільно зараховувати – методу чи моделі навчання.

Передусім з'ясуємо, у чому полягає особливість застосування «перевернутого класу». У більшості праць зазначено, що він передбачає ознайомлення учнів із теоретичним матеріалом самостійно вдома завдяки перегляду відеолекцій і/або презентацій, опрацюванню навчального тексту, роботі з довідковими медіаресурсами тощо. Це дає змогу вивільнити час для практичного застосування опрацьованого на уроці, і «якщо лекція залишилася не переглянutoю чи не зрозумілою, виконання практичних вправ допоможе виявити прогалини в знаннях та краще пояснити матеріал» [5].

Поділяємо думку вчених про те, що немає єдиної усталеної «формули» застосування «перевернутого класу», оскільки методика та змістове наповнення його регулюють рівень навичок самоосвіти учнів і сформованості в них низки ключових компетентностей, зокрема інформаційно-цифрової та вміння вчитися впродовж життя, розвиток мотиваційної сфери старшокласників, професіоналізм педагога тощо. Погоджуємось із тим, що останнє є ключовим чинником

забезпечення якості освітнього процесу, оскільки потребує вдумливого планування навчальної діяльності здобувачів освіти, вибору стратегій освітньої взаємодії залежно від типу й мети заняття, добору відповідних групових та індивідуальних методів і засобів навчання, створення багаторівневих завдань і видів контролю знань тощо [0, с. 88].

Застосування «перевернутого класу» змінює перебіг навчального процесу в межах одного шкільного предмета, наприклад «Українська мова», тобто змінює модель навчання в кожному з її компонентів – «цільовому, стимулювально-мотиваційному, змістовому, процесуальному, контрольно-регульовальному, оцінково-результативному, суб'єкт-суб'єктному» [6]. Тому залежно від моделі навчання визначаємо цілі, спосіб організації й реалізації навчання. Метод за такого погляду є лише одним із інструментів успішності цього процесу, способом «досягнення навчальної мети, який передбачає єдність навчальної діяльності вчителя й учнів» [4, с. 3]. Отже, вважаємо, що «перевернутий клас» потрібно розглядати як модель змішаного навчання.

Принагідно зауважимо, що використання описаної моделі найбільш виправдане, на наш погляд, у 10–11 класах, оскільки основний навчальний матеріал із української мови опанований у 5–9 класах, тому можемо зосередити увагу учнів на деталізації, поглибленні й узагальненні засвоєного. Наприклад, доцільно передбачити перегляд десятикласниками вдома підготовленої вчителем відеолекції про орфографічні норми (опрацювати методично адаптований науково-навчальний текст і/або презентацію), доповнити її інформацією, якої, на їхню думку, бракує, відповісти на дискусійні запитання, висловлені в тексті, порівняти, зіставити й інтегрувати сприйняту інформацію й одержані раніше знання, вміння, досвід тощо. Крім того, окремої уваги потребує організація самоконтролю учнів.

Погоджуємось із висловленою Д. Васильєвою думкою: «Для того, щоб «перевернутий клас» не спричинив ситуацій, коли більшість учнів не переглянула відео, краще користуватися сучасними засобами навчання, що допомагають відстежувати самостійні досягнення учнів. Наприклад, тести із запитаннями до відео можна створювати в безкоштовних оболонках. Важливо, щоб ці тести не оцінювалися. Для учня ці тести є мотиватором для перегляду лекції ще раз, а для вчителя – сигналом виконання учнем завдання» [1, с. 60].

На наш погляд, під час самостійного опрацювання навчального матеріалу учні мають перетворювати його на графічний об'єкт, прогнозувати ситуації, у яких можна використати засвоєне, визначати суперечливі питання, які доцільно розглянути в класі. Водночас на уроці варто обговорити самостійно опановану інформацію, акцентувати увагу старшокласників на тих аспектах, які в лекції (навчальному тексті, презентації тощо) було розкрито не повною мірою, наприклад, зосередитися на редагуванні текстів, у яких допущено орфографічні помилки, обговорити відмінності між різними редакціями українського правопису, скласти мапу пам'яті тощо.

Отже, на основі аналізу досліджень українських учених і вчителів-предметників доходимо висновку, що «перевернутий клас» є однією із моделей змішаного навчання, застосування якої на уроках української мови в ліцей

сприяє формуванню в учнів навичок самоосвіти, дає змогу їм вибудувати власну освітню траєкторію.

Література

1. Васильсва Д. Змішане навчання на уроках математики. *Математика в рідній школі*, 2019. № 1. С. 59–63. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/714294/1/GIOS.pdf>.
2. Даниско О. Використання інноваційного потенціалу моделі «перевернутий клас» у процесі професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури в умовах змішаного навчання. *Ukrainian professionelle ducation*. 2018. Вип. 3. С. 85–94. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/upo_2018_3_14.
3. Змішане навчання: сутність та переваги у сучасному світі. URL : <http://blog.ed-era.com/blended-learning-sut-pierievaghi-ta-uspishni-prikladi/>
4. Кучерук О. А. Методи навчання в системі понять сучасної лінгводидактики. *Українська мова і література в школі*. 2013. № 3. URL : http://eprints.zu.edu.ua/10098/1/%D0%A1_6_doc.pdf.
5. Моделі змішаного навчання: особливості, поради, успішні приклади. URL : <http://blog.ed-era.com/modieli-zmishanogho-navchannia-osoblivosti-poradi-uspishni-prikladi/>
6. Ягунов В. В. Педагогіка: Навч. посібник. К. : Либідь, 2002. 560 с. URL : https://eduknigi.com/ped_view.php?id=23.

Пушко Віра Федорівна,

кандидат філологічних наук, доцент кафедри філологічних дисциплін ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», м. Старобільськ
pushko333@gmail.com

ЖАНРОВО-СТИЛЬОВІ ОСОБЛИВОСТІ ЕМІГРАЦІЙНОЇ ПРОЗИ ДЛЯ ДІТЕЙ ТА ЮНАЦТВА

Нині українська еміграційна проза є однією з тих гілок сучасної дитячої літератури, яка виконує спільну місію та специфічні завдання. М. Жулинський, осмислюючи інтелектуальний доробок українських емігрантів, зауважив, що «рідко яка еміграція змогла відродити на чужій землі нову гілку літературного процесу, живе відгалуження національної культури; українській це вдалося. Завдяки існуючим традиціям літературної творчості таких дитячих письменників, як Віра Вовк, Леонід Полтава, Марійка Підгірянка, Емма Андіївська та ін.» [4].

М. Варданян зазначає, що плідно розвивали дитячу літературу в діаспорі насамперед Об'єднання «Українські працівники літератури для дітей і молоді ім. Л. Глібова», яке з 1954 р. функціонує в Торонто, та Об'єднання українських письменників «Слово» (1954 – 1997). До складу останнього входили Іван Багряний, І. Боднарчук, Леонід Полтава, а також письменники «Празької школи» Н. Лівіцька-Холодна, О. Лятуринська, «Нью-Йоркської групи» Е. Андіївська, В. Вовк та ін., які писали твори як для дорослих, так і для дітей. Творення «дорослими» письменниками літератури для дітей та юнацтва, звісно, піднесло її на новий вищий рівень, збагатило дитячу літературу жанрово-тематично, наприклад казки-притчі Е. Андіївської, історичні легенди Ольги